

REDACȚIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art. coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Cum să studiem?

III.

Peleş, 3 Octomvrie 1890.

Dragul meu!

Scrisoarea ta din urmă, în care te plângi, că nu ai timp nici să-mi scrii câte o epistolă, mă îndemnă să-ți scriu din nou și să-ți spun că nimeni nu are timp, dacă nu știe să-și îndeplinească datorițele la vreme și cu minte. Nimeni nu are mai mult timp decât voi, dacă vă învățați lecțiile de pe a doua zi, iar învățarea lecțiilor, dacă știi cum să înveți, nu poate să-ți răpească mai mult decât $\frac{1}{4}$ din timpul liber. Fă bilanțul clipelor și orelor ce le petreci în nelucrare făurind planuri însoțite de dorințe vagi, dorințe care nu se vor împlini nicicând, fiindcă în vremea făuririi lor pierzi timpul și forțele necesare la îndeplinirea lor, și vei vedea câte zile ți-ar rămânea ca să-mi scrii și mie de greutățile ce le întâmpini.

Vreau să știi și eu gândurile, care te muncesc. Toate greutățile și chinurile ce le îndură cineva, le îndură pentru păcatele făcute și nespedite. De cătorii suferim, să căutăm cauza suferinței în noi înșine, să știm că suferim pentru păcatele noastre. Mai sunt și alte păcate decât cele cuprinse în cele zece porunci, păcate pe cari dacă le faci nu poți fi fericit și nu poți trăi mult și bine pe pământ. Spune-mi deci ce te doare, ce te neliniștește și eu voi găsi cauza durerii tale că am bătut și eu calea, ce-o bați tu astăzi pe un câmp mai spinos decât al tău.

Mi-aduc aminte de vremea când eram și eu ca tine și învățam lecțiile zilei următoare. Ce chin și ce silă îmi eră când mă gândiam că trebuie, să învăț. Luam cartea a silă numai cu gândul să nu mă pot acuza, că am stat un timp oarecare fără să fi avut cartea înaintea mea. Mi-eră de ajuns, că aveam cartea înainte, că puteam să zic, că cu altceva nu am prăpădit timpul, dar, dacă nu am putut face mai mult spor, nu e vina mea și nu mă cugetam că în felul acesta îmi reduceam valoarea mea proprie. Cercam, să mă mint pe mine însumi fără ca să-mi dau seama, iar minciuna spusă de mai multe-ori dela o vreme începe, să o creadă și minciinosul. Așa încât a fost un timp, când credeam despre mine însumi, că nu mai pot face nimic, că nu mai sunt de școală, că ar trebui să ies în viață, că învățatul nu mai e pentru mine. Deschideam cartea și cu ochii rălăciți pe șiruri, gândurile mele sburau de parte, la lucruri care nu aveau nimic de a face cu obiectele despre cari învățam. De multeori treceau ore întregi de dorințe vagi, de planuri nerealizabile, dar despre care eram firm convins, că sa'r putea duce la îndeplinire îndatăce aș scăpa de jugul școlii. Iar când mă treziam din șirul acesta de visuri și vedeam cartea și orologiul din părete îmi arată timpul

pierdut, cu un fel de fior alergam cu ochii pe primele șiruri din lecția de mâne. Cel puțin dacă aș fi fost în aceste momente cu întreg gândul la ceea ce cetiam, dar numai o parte a gândului luă în seamă cuvintele fără înțeles lor adevărat. Nu mă gârdeam la sămburele propozițiilor cetite. În gândul meu se țeseau mai departe spălăcite și întrerupte visurile mele. Cetiam o propoziție odată de două ori fără ca să o înțeleg, a treia oară cu acelaș rezultat și oarecum îndreptățit pășiam iară în împărăția visurilor cu planuri pentru vremea când voiu fi scăpat de tortura învățatului. În felul cum învățam eu pe atunci eră o adevărată tortură.

E adevărat că eu învățam în o limbă, în care nu-mi prea puteam exprima gândurile ce mi-le cerea școala și așa eram nevoit, să învăț de rost cuvintele; și cum se puneă mai mare pond pe exprimarea corectă a zicerilor, ne-am chiecinuit a nu ne mai gândi la adevăratul înțeles al celor învățate. Ne-am obicinuit, să nu mai învățăm, ca să știm pentru vieață, ci ca să putem răspunde în ziua următoare fără prea multe greșeli de limbă. Învățam, nu ca să zic eu însumi, că am cunoștințe despre lucruri despre cari mai înainte nu știam nimic, ci ca să zică profesorul că am învățat lecția. În lecțiile fără sămbure sufletul se ofilește și dacă nu e altceva să-i țină vieața, tânjește până moare pe băncile școlii și așa nu e mirare, că urăști școala ca pe o instituție de tortură a sufletului și a trupului. Zile și ani dearândul făceam acelaș lucru, cetiam cu glas înalt lecția, propoziție de propoziție până când îmi rămânea în memorie, încât o puteam reproduce întreagă. Așa că întreg timpul trecea cu visările și bovizarea lecțiilor. Și acum mă gândesc cu o adevărată groază la timpul petrecut așa. Nu cumva îți trece și ție timpul cu memorizarea fără înțeles a lecțiilor; sau cu visări și făurirea planurilor pentru viitor, căci aș înțelege de ce crezi că nu ai timp nici să-mi scrii o epistolă?

În tot cazul să te ferești de visuri cu ochii deschiși, cari sunt cele mai păgubitoare pentru suflet, ele îți răpesc voința, liniștea și puterea la muncă. Când începi să înveți, lapadă toată grija cea lumească, mintea ta să fie concentrată asupra unui singur lucru: înțelegerea lecției. În primul moment liber, ce-l ai, să nu numeri orele, în care vei putea să înveți, ci deschide cartea și te gândește, că înaintea ta ai un prieten, care îți poate spune tot ceea ce vrei să știi. Nu e un prieten care te-ar chinul, ci unul care vorbește atunci când vrei, face atunci când trebuie, care nu-ți spune fleacuri și minciuni de pierdut vremea, care nu-ți tulbură liniștea și nu se supără oricât l-ei țineă de vorbă. În toată vieața ta să privești cărțile de cei mai sinceri și mai distinși prieteni. Cetind o carte, stai de vorbă cu autorul cărții, iar dela autorul unei cărți bune totdeauna poți învăța câte ceva chiar și

dacă cetești lucruri cunoscute. Să știi însă, că dela nici un autor nu vei învăța lucruri mai frumoase, mai bune și mai folositoare, decât dela autorul cărților de școală. Cărțile de școală sunt de multe-ori cele mai urgisite dintre cărți. E o nedreptate ce li-se face acestor prietenii. Sunt oameni, cari pot, să cetească săptămâni de rândul descrierile sarbede și dialogurile neghioabe ale unui roman de mii de pagini și nu pot să cetească o singură pagină din o carte didactică (de școală). Cărțile de școală ne dau cunoștințele ce trebuie să ni-le însușim scurt, fără multă vorbă; din o pagină a lor putem învăța mai multe lucruri, decât din mai multe foi ale unei cărți de distracție. Putem în dragă voie jertfi — dacă poate fi vorba și aici de jertfă — mai mult timp până când cetim o pagină din o carte didactică. Nu e iertat, să trecem cu vederea nici un cuvânt, fiindcă în cărțile de școală nu sunt cuvinte de umplutură, cuvinte cari ar fi puse numai ca să ridice frumseța vorbelor, nu și a înțeleșului, nu sunt propoziții și aliniate fără rost intercalate. În ele găsim grâul curat fără plevă și fără paie. Când începi, să cetești din o carte didactică, să-ți pui întreg sufletul, toată puterea de voință ca să înțelegi ceea ce e scris, să nu cauți numai distracția. Dacă nu-ți poți concentra toată voința asupra lecției, dacă ești prea iritat, lasă până te liniștești. Dar să nu crezi, că liniștea dorită ți-o poate da trândăvia sau lucrări cari nu aparțin școlii, căci singură munca — pentru în învățarea lecțiilor — poate să-ți aducă liniște. Te gândește deci la ceea ce ai făcut în școală, cum a fost pedepsit unul, care nu a fost atent, cât sunt de desprețuiți aceia cari nu-și fac datoria, ce v'a spus profesorul, și la alte lucruri cari sa'u petrecut în școală.

Peste tot e bine, ca înainte de a învăța să te gândești, ce v'a spus profesorul, dacă poți, să reproduci întreaga explicația, să-ți reamintești obiectele, tablourile, mapele arătate în clasă, să mai trăiești încă odată momentele petrecute la lecții. E de ajuns să știi atâta, cât îți spune profesorul în școală, să judeci și să analizezi ideile ce ți-le-au trezit în suflet lecțiile, dar e întrebare dacă ai putut fi atent la toate cuvintele profesorului, dacă ai înțeles cum trebuie tot ceea ce v'a spus? Dacă nu înțelegi un singur lucru așa cum trebuie, se poate ca mai târziu să ai multe și mari greutăți la învățat. Nu e destul să ne mulțumim cu înțelegerea lecțiilor din școală, trebuie să le asimilăm, să le prefacem în carne și oase.

Așa dar înainte de a fi cetit un singur șir din carte, reproducă dacă poți chiar cu cuvintele profesorului, explicațiile date în școală, cercă să-ți aduci aminte dacă ai mai învățat sau auzit cândva despre lucrurile acestea și, numai după ce ai făcut acest lucru, să începi să cetești din carte. Nici de cetit să nu cetești ca mine odată, când nu mă cugetam, ce am să învăț și de ce învăț; puneam capul în palme și ceteam cu glas tare o propoziție sau cel mult un alineat până când îmi rămânea în memorie. Nu înțelesul sau legătura dintre singuraticile cuvinte îmi rămânea în minte, ci de multeori muzicalitatea lor mă ajută să le reproduc. Îți poți închipui ce chin eră pentru mine cetitul unei lecții. Îmi rămâneau în memorie cuvinte tipărite, așa că de câteori ziceam lecția, vedeam și cartea înaintea mea; vedeam când se începe un alineat nou în carte, când treceam pe altă pagină și-mi eră mai greu până când îmi aminteam cu ce se începe o lecție, căci mai departe puteam continua fără multă bătaie de cap. Se înțelege că din lecțiile astfel făcute nu mi-a mai rămas mai nimic și că, îndată ce schimbam

cartea, schimbam și cunoștințele. Când treceam în altă clasă, nu duceam cu mine decât abia a treia parte din cunoștințele clasei precedente, căci celelalte mi erau legate de șirurile din carte și așa nu le mai aveam de odată cu cărțile. Tot ceea ce vrei să ții în memorie, să legi de realitate, legătura dintre ideile tale să fie tot aceea care o găsim în realitate; memoria să nu-ți fie locală, adevărat legată de șirurile din carte. E adevărat că numirile nu le poți aduce în legătură cu realitatea, dar e de ajuns să le rostiești tare și cu băgare de seamă ca dela o vreme să-ți rămână în memorie îndată ce le-ai rostit, trebuie să-ți înveți memoria, să o exercitezi.

Tu, când începi să înveți din carte, cetește odată până la sfârșit în liniște și cu băgarea de seamă toată lecția. Să cetești ca și când ai face lectură și nu ca o lecție din care trebuie să răspunzi. Te cugetă apoi ce ai cetit? Ce se spune mai mult decât ai auzit în școală? Sau ce s'a spus în școală mai mult decât e în carte? Cercă să grupezi materialul cetit! Cu ce lucruri se începe, cum trece apoi la alte și ce se spune până la sfârșitul lecției? După ce ai trecut în gând peste toate acestea, mai cetește odată de douăori tot dela început până la sfârșit. Niciodată să nu cetești un singur alineat sau propoziție și să cerci, dacă o poți spune. Cetește numai cu luare aminte lecția dela început până la sfârșit de mai multeori și vei putea să răspunzi mai bine, mai corect, mai frumos la întrebările profesorului și îți rămâne și în memorie; vei avea cunoștințe moarte din care nu va avea nimeni nici un folos și vei zice și tu ca mulți alții, că în școală se învață numai lucruri, de care nu are nimeni nici o trebuință.

Învățații, cari se ocupă cu studiarea memoriei, au făcut diferite cercetări, punând copii de seama ta să învețe o lecție propoziție de propoziție și cetind-o dela început până la sfârșit, și-au putut constata, că cei cari învățau cetind întreaga lecția deodată, au învățat-o în de 3 ori mai puțin timp decât ceilalți. Și e și foarte natural, ca lecțiile cetite dela început până la sfârșit să fie mai ușor de memorizat, căci vedem legătura dintre diferitele propoziții. Vedem mai bine ideea conducătoare, care leagă o idee de alta, așa că lucrurile, ce le spunem unul după altul le avem legate ca în o mreajă. Memoria e ca un ciur, prin care se poate strecură tot ce nu e destul de mare, sau destul de important să ni-le însemnăm, dându-le o deosebită atenție, ca să ne rămâie. Am putea însemna ideile mai importante cu globurile mai mari, acelea cărora le dăm o importanță mai mică, cu globurile mai mici, care pot ca să cadă prea ușor din ciur; dar dacă acestea sunt legate una de alta cu o mreajă, chiar și dacă ar trece prin găurile ciurului, nu vor cădea și când vrem, să le ridicăm, prindem un capăt al mrejei și putem ridica toate globurilele deodată, până când, dacă nu sunt legate, unele se pierd și trebuie, să le ridicăm pe fiecare în parte. Așa suntem și cu lecțiile învățate propoziție de propoziție: în parte, nu ni-le mai putem revoca în memorie, au căzut din memorie ca globurilele din ciur, o altă parte, chiar și dacă ni le mai amintim, trebuie să facem anumite efortări pentru fiecare, ca să le scoatem la lumina conștiinței, până când ideile legate una de alta, prin faptul că au fost deodată în conștiință, vor rămânea și una va revoca pe cealaltă.

Dacă poți, să înveți pe glas tare, dacă ești singur în o odaie și nu conturbi pe alții, poți ca întreaga lecția să o cetești odată de 2-ori cu glas înalt și chiar și când o reproduci, să vorbești tot așa de tare

cașicând ai răspunde. Când răspunzi, să-ți inchipui că comunicii lucrurile, despre care răspunzi unora cari nu știu despre ele, deci tonul vorbirii tale să fie comunicativ. Să nu răspunzi nici prea iute, nici prea încet, ci așa cum vorbești. Sunt unii băieți, și cred că vor fi și între colegii tăi, cari spun lecția dintr'o suflare până la un loc și trebuie, să zică de 2—3 ori cuvintele din urmă, ca să poată răspunde mai departe, despre aceștia poți fi convins, că au învățat mult și fără minte, din răspunsul lor se vede că nu legătura firească dintre idei le ajută ca să reproducă cele învățate, ci sunetele, vorbele, ritmul. Paserile și mai ales papagalii sunt, cari încă pot reproduce vorbele omului numai după sunetul lor, fără ca să știe ce zic. Tu să te ferești, să înveți papagalicește. E de ajuns să studiezi o săptămână așa cum îți scriu eu acum și cred că nu ai mai fi în stare, să înveți fără rațiune, fără să te gândești, la ce înveți și de ce înveți.

Cred că din epistola aceasta ai înțeles ce va să zică a studia cuminte și, dacă vei urmări sfaturile mele, vei putea să studiezi mai bine și în timp mai scurt și nu te vei mai plânge, că nu ai timp nici să-mi scrii. Știu eu că aceasta e mai mult o scuză a oamenilor, cari lasă răspunsul scrisorilor de azi pe mâne și aștept, ca să-i mai scrii învățătorului tău:

Lazar.

IV.

Peleş, 12 Octomvrie 1890

Iubite Ionele,

Nu pot, să-ți scriu mai pe larg, ceea ce doresc acum, să-ți spun, fiindcă plec de aici pe câteva zile și nu aş vrea să-ți rămân dator cu răspunsul la epistola ta.

Imi pare bine că ai prieteni de joc și de școală. Cunosc și neamurile unora dintre ei și așa-mi pot închipui cum pot fi.

Nu-mi place de cei, pe cari tu îi descrii ca „oameni de spirit“, căci aceștia îmi par niște băieți răsfățați și, chiar și dacă acum ar părea destul de inteligenți, fereștete de ei, căci fiind acum prea încrezuți, nu învață lucrurile elementare, cari servesc ca bază studiului de mai târziu, și așa vor fi odată școlari slabi și disprețuiți. Te ferește mai cu seamă de Baltă, despre care îmi scrii că așa e de dibaciu, încât poate face tot ce voiește fără să-l observe profesorul. Voi totdeauna sunteți aplicați, să credeți că unele lucruri le puteți face mai bine decât profesorul, că puteți avea taine, pentru care el nu are nici o înțelegere. Cum îți poți tu inchipui, ca să faci ceva și profesorul tău să nu înțeleagă, ce-ai făcut, el încă a fost odată ca tine, încă a avut colegi, cari făceau rele „fără să fie văzuți“. Privește la copii mai mici decât tine cum pot ei ascunde ceva dinaintea ochilor tăi; ei vor fi firm convinși că tu nu ai înțeles șiretenia lor. Chiar așa e și cu profesorii voștri, cari încă se fac, că nu văd multe lucruri și vă dau pace, dar țin minte și judecă fiecare om după cum e și cum se poartă. De multeori din lucruri mici, chiar neînsemnate, poți face deduceri și poți cunoaște mai bine caracterul unui om. Tu te ferește, încunjură societatea lor și caută societatea băieților silitori și buni, chiar și dacă aceia nu ar fi „așa de cu spirit“ ca Baltă și alții ca el, cari din descrierile tale îmi par foarte superficiali. Unul care cetește lecțiile numai înaintea orelor, fie oricât de bun altcum, pătimizește de boala superficialității, care omoară spiritul mai mult decât nelucrarea.

Ca să aprofundezi o lecție, fie ea oricât de ușoară, trebuie să lucrezi, să te gândești asupra ei în tăcere, așa cum ți-am scris în epistola trecută, altcum vei

avea numai o spoială de știință, vei putea trece din clasă în clasă, fără să duci ceva și în viață.

Mai ales te ferește de prietenii leneși și rele, căci acestea te pot face și pe tine leneș și rău. Te poartă cu toți colegii bine și prietenia ta să fie a celor buni și silitori. Dacă vre-un coleg nu înțelege o temă, fii mândru că poți s'o explici și chiar dacă nu te roagă, s'o explici, apropie-te cu politeț și spune cum înțelegi tu. Explicând altora, dai ajutor celor mai slabi decât tine, le câștigi iubirea și vei avea și tu un folos: vei înțelege și mai bine lecțiile, vei câștiga încredere în puterile tale proprii așa cum îți scriam în prima epistolă. Increderea aceasta însă să nu te facă îngâmfat și egoist. Societatea care o ai tu acum, felul cum trebuie să te porți în ea, ca să fii iubit și stimat de colegii tăi, îți arată calea și-ți determină soarta în viața de mai târziu. Acei, cari sunt egoiști, răi și leneși pe băncile școlii, însușirile acestea le duc în viață. Fii bun, ascultător și blând, să înțelegi pe toți oamenii și atunci vei avea mulți pretini cari te vor iubi ca al tău:

Lazar.

De închiere mai dau pe scurt înțelesul epistolei V și VI. În epistola V se spune, că nimeni să nu învețe, ca să capete note bune, ci ca să știe, să înțeleagă lucrurile. Dar acela care înțelege rostul lecțiilor, chiar dacă nu învață pentru notele din atestat, tot va avea bucuria să fie între cei buni cu note bune. — În epistola VI se dau sfaturi cu privire la repetiții. «Repetează materialul învățat în fiecare zi, căci în cazul acesta nu vei întâmpina nici o greutate. E de ajuns să te uiți la titlurile lecțiilor învățate și-ți vei aminti întreg conținutul lor. O poți face aceasta foarte ușor *uitându-te peste tabla de materii de la începutul sau sfârșitul fiecărei cărți*».

În alte epistole de mai târziu se dau alte povețe, d. e. ca în timpul liber să scrie în un caet conținutul poeziilor și bucăților literare cetite în școală și acasă, ca tot ce cugetă să concipieze în scris, ca să rămâie urmă, și pentru că în scris se limpezesc multe idei; ca lucrările în scris să le schițeze în ziua primă și să le întregească în fiecare zi cu ideile ce-i vin în minte ș. a.

M'aș bucură dacă ar fi înțelese epistolele publicate și spiritul lor și dacă ar fi de ajutor cel puțin la câțiva inși dintre acei mulți cari au lipsă de sfaturile cuprinse în ele.

Pentru foaia „Reuniunea Învățătorilor“.

Am amintit și în replica din rândul trecut, că prima condiție pentru îndreptarea unui rău este recunoașterea greșalei din care a provenit acela. Dar e foarte greu a recunoaște greșala, pe semne tocmai fiindcă acesta e capul lucrului. Și această greutate provine în partea cea mai mare de acolo, fiindcă cele mai multe rele vin din lăuntru, iar nu din afară. Ei, dar omul tocmai la sine nu vrea să recunoască nici un fel de greșală, ci vina o aruncă tot asupra altora. Vrei să-i atragi atențiunea asupra greșalei sale, do-

rindu-i astfel binele — te consideră de cel mai mare dușman.

Așa cei dela „Reuniunea învățătorilor.“ M'am pus să le atrag atențiunea asupra defectelor organului, cu gândul bun, că cei din fruntea lui recunoscând și ei, vor căuta să îndrepteze; când colo cu ce mă pomenesc..? Unul dintre ei, fără a și cercă măcar să-mi răstoarne nici unul dintre adevărurile constatate, nu mai încetează de a lăuda organul, de o parte, iar de altă parte de a învinovăți și frunza și iarba, și preoții și advocații, și întreagă societatea că nu sprijinesc organul. Al doilea dintre ei? Nu mai conținește a mă numi porumb trimis, să ademenesc și pe alții și coadă de topor. Se înțelege, praf aruncat în ochii celor, cari poate serios și cu îngrijorare privesc afacerea, în urma constatărilor mele. Nu pot, să cred însă, că aceia cari judecă serios, să fie alinați și mângăiați în internul lor în urma răspunsurilor d-lui Popoviciu și d-lui Moldovan. Zic nu cred, să poată fi aceia dumești și satisfăcuți în urma acelor răspunsuri, chiar și fără a mai zice eu nimic.

Îmi țin însă totuși de datorință a lămuri chestiunea și mai departe fiind în firma credință, că tot îmi va succede odată, să conving și pe dl Popoviciu și dl Moldovan, că unde zace de fapt răul.

Dar, înainte de a trece la aceasta, trebuie să mă opresc puțin și la sfortărea d-lui Moldovan de a pară cu o singură întorsătură de sabie, ca să zic așa toate loviturile ce și-le vede îndreptate asupra sa în urma constatărilor mele privitoare la organ.

Anume, d-sa pretinde sus și tare a fi dispensat de a mai discuta cu mine, din cauză, că eu nu vreau, sau că nu pot să-i pricep, nu numai pe ei dela organ, dar nici pe ilustrul scrietor Coșbuc. — Interesant! Când nu știu oamenii cum să se mai apere, te pomenesti că-ți dau în cap cu ilustritățile. Dar eu nu am nimica cu dl Coșbuc, ci numai cu mersul organului „Reuniunea Învățătorilor.“ Ar fi dorit deci, ca și domnii dela Reuniune să-l mai cruțe, să nu-l tot asvârlă în cale, voind a se ascunde după el. — Și că cât de nebazate sunt constatările mele referitoare la organul din chestie, și că cât de fals prezintă intențiunile aceluia organ, în măsură dl Moldovan să ilustreze cu un singur caz, și anume cu prelegerea poporală, publicată în numărul din maiu al organului, despre al cărei început am zis eu în replică, că lasă să se înțeleagă, că prelegerea se ține la o masă de veselie unde beu cu toții împreună. Dar iată cum sună începutul acesta din cuvânt în cuvânt: „Ori de câteori pe la zile alese ne îngăduie vremea, să ne putem adună mai mulțșori în jurul unei mese de veselie, cu aceste vorbe *închinăm*: Trăiască stăpânii, trăiască vitele și ploaie la bună vreme să dea Dumnezeu! Acest început zice dl Moldovan că nu dă să înțeleagă, că prelegerea s'a ținut ori să se țină la o masă de veselie, ci prin el a vrut prelegătorul, și respective compunătorul ei, să ilustreze cât de mult ține țăranul la vita sa. Ciudat și curios! Eu ade-

vărul mărturisind, până-i lumea nu ajungeam să pricep astfel pasagiul acesta. Și nu pentru că prelegerea poporală, pe cât știu eu, se ține poporului, adică însuș țăranului. Acum ce înțeles poate avea aceea, ca să ilustrezi tu țăranului, cât de mult ține el la vita sa; să-i arăți, că și atunci când e la vre-o nuntă sau altă sărbătoare familiară, el închină în sănătatea vitelor sale, — căci doară și așa știe el și simțește mai bine cât de mult își iubește vita! Dar, după mine, nu numai că e un ce fără nici un înțeles, ci e păgubitor chiar să-i reamintești cum închină la zile alese, atunci când el și așa închină prea des. Căci dacă i-se naște cineva el închină, dacă moare, iar închină; la nuntă închină la botez iarăși; când cumpără ceva, închină, când vinde asemenea; dacă-i fată vaca ori scroafa etc. — cu un cuvânt întotdeauna și la toate ocaziunile tot închină. Deci nu-i de lipsă să-i mai aducem aminte cum închină și el, și cum *închinăm și noi cu el*.

Dar mie nu-mi vine să cred nici acum, în urma răspunsului d-lui Moldovan, că învățătorul prelegător și respective compunătorului acelei prelegeri s'ar fi și gândit la cea ce zice dl Moldovan, că adică să ilustreze țăranului cât de mult ține el la vita sa. Dimpotrivă, mai posibil e, ca acel compunător să fi fost influențat și condus de curentul, care pe cât știu eu și azi mai dăinuiește încă, și care cu mine cel puțin nu încap, ca adică dascălul să folosească toate ocaziunile, ca pomeni, nunți și alte ospete, pentru a vorbi poporului. Acesta pare a fi înțelesul cel mai apropiat și deci adevărat al începutului prelegerii din chestie, și ori cât s'ar căzni dl Moldovan de a-l întortocă, el tot mai mult vădește și se confirmă.

Iată deci de ce calibru e lovitura d-lui Moldovan, cu care a cugetat, că răstoarnă totul. D-sa și acuma poate crede c'a făcut lucru mare de fapt însă nimic n'a făcut. Ba înaintea mea apare ca un ce de tot copilăresc sfortărea d-lui Moldovan de a se scăpa în chipul acesta de sarcina discuției. De altmintrelea mie mie tot una. Eu unul însă trebuie să continui aducând și alte constatări, tocmai pentru că nici decât nu vreau să se arate semne de îndreptare.

Pentru ca un morb să poată fi curat serios se recere la tot cazul mai înainte de toate a-i face diagnoza. Și tocmai acesta mi-a fost punctul de plecare când pentru prima oară m'am apucat, să scriu pentru organul reuniunii învățătorilor. În lucrarea mea de până aci am constatat defectele organului, prin urmare morbul ca atare, aruncând vina asupra întreg comitetului de redacție și făcându-l reseponsabil pentru îndreptarea aceluia. Am crezut a fi suficient atâta, pentru ca adevăratul, eventual adevărații culpabili să înțeleagă și să-și dea seamă, ca astfel se poată urmă îndreptarea. Acuma însă m'am convins, că nu e suficient numai atât, și că nu pot fi dispensat de a da lucrurile pe față.

Dejă din anii precedenți am început, să observ, cum la cutare sau cutare discuție, ce s'a încins în coloanele organului, răspunsul nu apare în numărul

proxim, ba de regulă acelea întârziă și 3 și 4 luni, ori și mai mult. Am căutat de loc, ce poate fi cauza și m'am convins, că răspunsul din partea părților, ce discută totdeauna a fost trimis la timp, încât putea fi prea bine publicat în numărul proxim. Evident deci, că vina a putut-o purta numai acela care a fost pus, să eșecute redactarea organului.

După anul nou redactorul organului s'a schimbat, fostul redactor retrăgându-se, pe cum se zice, istovit fiind sub sarcina multelor afaceri ale sale. Gândiam acum, că de aici în colo afacerea va merge strună. Când colo ce vedem? Acea, că răspunsurile tot întârzie, ba încă mai tare decât până aci, plus că organul apare neregulat, numerii contrăgându-se tot acuș-acuș. Am căutat și de data asta, că unde poate fi cauza, și am aflat-o tot la acela care eșecută redactarea organului. Astfel răspunsul d-lui g-n la reflexiunea din ianuarie — februarie a d-lui I. Crișan apare în organ abia în numărul din iunie — iulie, cu toate că am cunoștință, că dl. g-n și-a trimis îndată răspunsul, încât prea bine putea fi publicat acela în numărul proxim, adică din martie. Pentru ce nu i-l-a publicat atunci redacția? — nu pricep. Apoi am asemenea cunoștință, că încă în aprilie, îndată după apariția numărului din aceea lună- i-s'a trimis redacției unul după altul două răspunsuri privitoare la un articol apărut în acel număr. Nu numai că n'a apărut nici unul din acelea două în numărul proxim din maiu, dar încă nici până azi n'a apărut nici unul. Nici aci nu pot pricepe, că pentru ce. Ori nu cumva răspunsurile și peste tot articolii trimiși pentru organ au loc în coloanele aceluia precum plac domnilor dela redacție ochii celor ce trimet articolii? Doamne păzește și apără și nu mă duce în ispită; îmi vine să cred însă și aceea, că domnii dela redacție se îngrijesc tare de acea ca nu cumva unii — și plane dintre aceea, căroră nu le plac d-lor ochii — să aibă prea mare parte de coloanele organului, și astel să se prea înalte zic, „Doamne iartă-mă și nu-mi scrie osândă“; dar dacă așa se prezintă lucrurile, sunt silit, să fac această deducție. Dacă Dumniilor nu lasă organului cursul firesc, ci i-l răpesc pe acela, trebuie să presupun cea de mai sus, pentru ca să nu fiu silit a presupune că acei domni intenționat pun pedeci organului. Dar să revin.

Așa dar, pentru numărul din maiu erau la dispoziția redacției trei răspunsuri, cari tractează lucruri, ce ori cum, dar privesc mai deaproape specialitatea organului. Acestea pe cât știu eu; se poate însă să mai fi existat și alte lucrări, pe cari nu le știu eu. Ei și cu toate acestea în numărul din maiu n'a apărut nici unul dintre acelea, și peste tot nici o lucrare dintre celea ce privesc specialitatea organului din strictul înțeles al cuvântului, și prin cari de fapt se ridică valoarea și însemnătatea organului.

În urma acestora întreb deci: cine poartă vina atacurilor ce zic domnii dela reuniune că se dau împotriva organului: eu că le dau, ori Dumnezeu că le

provoacă? Asemenea întreb: sunt aceste atacuri îndreptate direct împotriva organului cu scopul de a-l nimici, precum le place d-lor să trimbițeze, ori privesc atacurile numai pe conducători, forțându-i pe cât e cu putință a îndreptă ce e de îndreptat, ca așa organul luându-și cursul firesc să se poată înălța? Las aci să mai judece și aprecieze și ceia din jur cari aud disputa noastră. Una însă mă mir totuș: cum adică nu simțesc cei dela reuniune remușcare și muștrare în internul lor, căci nu tractează mereu cu epitetele de răuvoitor, coadă de topor etc., pe câtă vreme ei dispun de arme și mijloace atât de slabe de a se apăra contra învinușilor ce se descarcă asupra lor în urma discuției!

Ba și mai departe; se poate vedeă prea lămurit din celea de până aci și motivul, pentru care a trebuit să recurg eu la alt organ, ca să trangez aceste lucruri Anume cu un organ care astfel funcționează, îți vine, să crezi și să te temi, că până-i lumea nu poți tranșa asemenea lucruri. Deci ori cât m'ar condamna cei dela reuniune, totuși și ei pot pricepe, numai dacă voiesc, că nu eu sunt cel de condamnat.

Și acum, după toate acestea, le rămâne de sigur liberă voe celor dela reuniune, ca să mai stea cu mine de vorbă ori ba. Din parte-mi încă aș zice să nu mai stea: căci, cel puțin eu unul, nu pot pricepe ce cinste deosebită îmi fac dumniilor prin aceia că stau cu mine de vorbă. Dimpotrivă, mă simțesc chiar deprimat în internul meu, căci în răspunsurile lor crește animozitatea, în lipsa mijloacelor și armelor de apărare. Și apoi între astfel de împrejurări și eu sunt de părere, să lăsăm disputa. Una însă ti mai rog totuși pe acești domni — dar aceasta bine să fiu înțeleș, nu pentru de a mă învrednici eu iarăși de o nouă cinste din partea dumniilor, ci pur în interesul cauzei — anume, ca să aprofundeze, măcar și numai tăcând, din nou, dar mai cu sânge rece, toate celea asupra căroră le-am atras atențiunea, să recunoască greșala acolo, unde de fapt e, pentru ca astfel să poată urmă cât mai curând îndreptarea răului. Și atunci, dacă aceasta ar fi, nu mi-ar mai păsa, considere-mă, nu numai cei dela reuniune, ci întreagă lumea, de cel mai mare răuvoitor și dușman al cauzei căci totuși în intern aș fi deplin satisfăcut și mai vartos atunci aș iscăli: „Amicul sincer“.

Nr. 141 P.
1909/10.

Anunț școlar.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că la institutul ped. teol. gr. or. rom. din Arad s'au stabilit următorii termeni pentru începerea anului școlar 1910/11:

1. În 18/31 august 1910, se vor țineă examenele corectoare la ambele despărțăminte.

2. În 19 aug. 1 sept. 1910, se vor face înscrierile asemenea la ambele despărțăminte.

3. În 22 aug. 4 sept., chemarea Duhului Sfânt.

Competenții la despărțământul teologic au să-și înainteze petitele la Ven. Consistor, iar competenții la despărțământul pedagogic să-și înainteze petitele de primire în pedagogie direct la direcțiunea institutului pedagogic, iar pentru beneficii separat la V. Consistor.

Dela competenții la pedagogie se recere, ca să fie integrii corporalmente, să aibă auz muzical, să fie împlinit deja al 14 lea an al etății, dar să nu fie trecuți peste 18 ani; să aibă 4 clase gimnasiale, reale sau civile cu succes terminate. Întru cât n'ar fi îndeplinit contingentul cursului I pedagogic cu absolvenți de 4 clase, pe lângă împlinirea celorlalte condițiuni legale vor fi primiți și cu 3 clase gimnasiale, reale sau civile, acei tineri cari vor fi absolvat acele clase cu succes „bun” și vor presta examenul de primire corăspunzător gradului cultural al clasei IV gimnasială, reală sau civilă. Examenele de primire se vor face deodată cu examenele corectoare, în 18/31 august 1910.

La înscriere să se prezinte fiecare elev cu testimoniul anului precedent, cu chitanță despre achitarea ratei I de întreținere (200 cor. la teologie, 140 cor. la pedagogie) și cu chitanța dela librăria diecezană despre cărțile prescise pentru anul școlar 1910/11. Mai departe la înscriere fiecare elev să achite taxele de înscriere, didacticul, taxa medicală, fond. bibl. fond. tiner. soc. de lectură,) cari împreună fac la despărțământul teologic 50 cor, 40 fil.; iar la despărțământul pedagogic 23 cor. 40 fil.

În legătură cu aceasta se aduce la cunoștință privațiștilor din ambele despărțăminte, că pe viitor se vor considera ca privațiști și vor fi admiși la examenul dela finea anului școlar numai aceia, cari primiți de Ven. Consistor la curs privat se vor insinua ca atari pentru înscriere și vor achita cel mult până la 3/16 sept. a fiecărui an de studiu didacticul prescrist (51 cor. 40 fil. la despărț. teologic; 21 cor. 40 fil. la desp. ped.)

Pe lângă aceasta ca condițiune pentru admitere la examen se pune și aceea, că fiecare elev privatist trebuie, să producă atestat de conduită și atestat dela parohul locului, că și-a mărturisit păcatele și s'a împărțășit cu sfintele taine în postul Nașterii și al Învierii Domnului.

Arad, 17/30 iunie.

Direcțiunea institutului pedagogic teologic gr. or. român din Arad.

CRONICA.

† **Paul Miulescu** protopopol Banat-Comloșului iubit și apreciat în tote cercurile, cari l-au cunoscut, comunicativ și de o rară complesanță, a răposat în Domnul, după grele și îndelungate suferințe, în mij-

locul cărora un strop de rouă alinătoare de dureri i-a fost vizitarea de Prea Sfinția Sa episcopul nostru diecezan, *Ioan I. Papp*.

Din partea întristatei soții s'a trimis următorul anunț funebral:

Subscrisea cu inima frântă de durere aduc la cunoștința rudeniilor, prietinelor și cunoscuților, că prea iubitul meu soț *Paul Miulescu*, protoprezbiter gr. or. român, asesor Consistorial, membru în sinodul eparhial aradan după un morb greu, în etate de 71 ani și după un serviciu păstoresc de 43 ani și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului sâmbătă dimineața la 7 oare în 7/20 august a. c. Rămășițele pământesti ale scumpului defunct se vor depune spre vecinica odihnă luni în 9/22 aug. 1910 la 10 oare a. m.

Nagykomlós (B. Comloș la 7/20 aug. 1910.

Adelaida Miulescu.
soție.

Dumnezeu se așeze sufletul reposatului cu dreptii!

Tabele de cetire conform ordinațiunei ministeriale Nr. 76000/1907.

Cu text românesc, acomodate la orice metod **Cor. 6**—

Cu text unguresc, acomodate la orice metod **Cor. 4-80**

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte. 90 bucăți tabele la istoria naturală, tipărite în mai multe colori și întinse pe carton Cor. 40—

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

Concurse.

Prin aceasta se publică concurs pentru conferirea alor 3 (trei) ștendii din „**Fundațiunea Nicolae Zsiga**” de sub administrarea comunei bisericesti gr. ort. române din Beiuș.

Îndreptățiți a reflecta la aceste ștendii sunt tinerii gr. ort. români din comitatul Bihorului, cari studiază în gimnaziul ori școalele elementare din Beiuș.

Dela reflectanți se cere, să producă:

1. *Estras de botez*;

2. *Testimoniu școlastic* de pe anul școlar trecut

cu calcal bun, și

3. *Atestat medical*, că sunt deplini sănătoși.

Ștendistiții vor avea a locui și a lua toată întreținerea în internatul diecezan gr. ort. român din Beiuș, unde vor avea să plătească taxa regulată.

Recursele, adresate comitetului parohial gr. ort. român din Beiuș, sunt a se trimite la adresa subscrișului prezident în Beiuș, până încluzive în 4 septembrie st. n. a. c.

Beiuș, la 24 august n. 1910.

Pentru comitetul parohial

Dr. Gavril Cosma
prezident

Ioan Roșu
notar.

Cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficială se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante **Drăgănești-Belegeni**.

Emolumente: pământ parohial cu un venit de 121 coroane 50 fil., stole 64 cor. cvartir liber și grădină, întregirea dela stat.

Pot recurge cei îndreptățiți pentru întregirea superioară a dotațiunii de stat.

Recursele instruite conform regulamentului sunt a se înainta oficiului protoprezbiteral din Vașcău (Vaskoh), iar recurenții se vor prezenta în vreo duminică ori sârbătoare la biserica parohială pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Dat în Drăgănești la 3/16 august 1910.

Comitetul parohial

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu*, protoprezbiter.

—□—

1—3

Amăsurat decisului Venerabilului Consistor arădan de datul 3/16 august a. c. Nr. 1654/144. B. pentru parohia **B. Bogoz**, de a III clasă se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Pământ arătoriu de 16 cubule. 2. Competință de pădure și pășunat 8 holde. 3. Casa parohială. 4. Stolele îndatinate. 5. o zi de lucru de fiecare Nr. de case, sunt 50 căși. a. 1. cor. 20 fil. 6. Întregirea dotațiunii dela stat.

Reflectanții au a se prezenta la sf. biserică spre a-și dovedi desteritatea în celea rituale, având recursesele lor adresate comitet. parohial a le trimite la subscrisul în F. Györös.

B. Bozog la 20 iulie 1910.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Petru Serbu*, protopop.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor arădan de datul 3/16 august a. c. Nr. 1716/148. B. pentru îndeplinirea parohiei vacante **T. Cărand** de clasa a II se publică concurs din Oficiu cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Venitele parohiale sunt: 1. Pământ parohial 12 jughere catastrale; 2. Bir câte o jumătate măsură cucuruz sfărmat dela 150 Nre de căși; 3. Stolele îndatinate; 4. Întregirea dotațiunii dela stat; De locuință se va îngriji alesul preot, carele va avea a suportă toate dările publice pentru pământul parohial. Preotul va fi îndatorat a provedea catehizarea elevilor dela școală gratuit.

Recurenții au a se prezenta la sf. biserică spre a-și dovedi desteritatea în celea rituale, iar recursesele adresate comitetului parohial, au a le trimite în termen comkursual la subscrisul în F. Györös.

F. Girișiu la 9/29 august 1910.

Petru Serbu,
protopop.

—□—

1—3

Pe baza autorizării primite dela Venerabilul Consistor sub Nr. 2114/910 prin aceasta escriu concurs din oficiu pentru îndeplinirea parohiei a doaua vacante din **Murani** (pprezbiteratul Timișorii) cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul se compune din folosirea sesiunii parohiale, stolele și birul legal, cum s'a prestat și până acum. Eventuala întregire a dotației din vistieria statului o va primi alesul conform evalueațiunii sale. Dările publice după beneficiu le va purtă alesul.

Dela recurenți se cere evalueațiunea prescrisă prin Regulament pentru parohii de clasa primă. Recurenții vor avea să se prezente în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală pe lângă

observarea §-ului 33 din Regulament. Recursele sunt a se trimite la subscrisul oficiu.

Timișoara, 10/23 august 1910.

Oficiul pprezbiteral gr.-or. rom. al Timișorii

Dr. Tr. Putici.

pprezbiter.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor dto 30 iulie (12 august) 1910 Nr. 4084/1910 se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei **Herneacova** (pprezb. Timișorii) cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul se compune din folosirea unei jumătăți de sesiune parohială, stolele și birul legal precum și folosirea cășii parohiale. După acest beneficiu dările publice le va suportă alesul. Jumătate de sesiune parohială pe timp de zece ani Ven. Consistor prin rezoluțiunea Nrul 7794/909 a cedat-o comunei bis.

Parohia fiind de clasa a II-a dela recurenți se pretinde evalueațiunea cerută prin Regulament pentru parohii de clasa a doaua. Alesul numai după zece ani va putea cere, să între în beneficiu și a celeilalte jumătăți de sesiune parohială. Reflectanții vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc pe lângă observarea §-ului 33 din Regulament spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală. Recursele sunt a se trimite la P. On. oficiu pprezbiteral în Timișoara (Temesvár-Gyár.)

Comitetul parohial.

Cu conenzul pprezb: *Dr. Tr. Putici.*

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a II-a din comuna **Birchiș**, devenită vacantă prin moartea preotului Dimitrie Marcu în protoprezbiteratul Lipovei, în urma decisului Venerabilului Consistor de dto 18/31 martie a. c. Nr. 1042/1910 cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia diecezană, „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt:

1. Sesiunea parohială în estenziunea ei de astăzi, parte arător parte fânați, și una grădină intravilană, după cari alegândul preot va avea să solvească dările publice.

2. Birul preoțesc dela parohieni în sumă de 138 coroane.

3. Stolele legale.

4. Întregirea dotațiunii preoțești dela stat, după evalueațiunea alegândului paroh.

Alegândul preot este îndatorat a catehiză în școalele confesionale din Birchiș fără altă remunerațiune.

Recurenții sunt avizați ca recursesele lor instruite conform §. 13 din „Statutul organic“ și §. 32 din Regulamentul pentru parohii și cu documentele de evalueațiune până la termenul susindicat să le subștearnă P. On. oficiu protopopesc din Lipova (Lippa) precum și că, pe lângă stricta oaservare a dispuzețiunilor §33 din Regulamentul pentru parohii, să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din Birchiș spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Birchiș la 12/25 iulie 1910.

Ștefan Bordoș,
preș. comit. paroh.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu*, ad. protop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. rom. din **Răchita**, protoprezbiteratul Belințului, se escrie concurs, cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt :

1. În bani gata 730 coroane. 2. Dela 150 numere de casă câte 15 litre de cucuruz = 2250 litre de cucuruz în boambe, prețuite în 235 cor; 3. Un jugăr pământ arător, prețuit în 35 coroane, după care alesul va solvi dările; 4. Stole cantonale : dela înmormântare simplă 1 cor. cu liturgie 2 cor.; 5. Locuință în natură cu supraedificate și intravilan lângă ea; 6. Pentru scripturistică 10 cor.; 7. Pentru conferință, dacă participă, 20 coroane.

De încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alesul e dator, să țină și școală de repetiție, să conducă strana și să învețe pe școlarii cântările bisericești, fără altă remunerație.

Preferiți vor fi dintre reflectanți cei cu pregătiri mai bune și cei cari se angajază, să conducă gratuit corul bisericesc și să instrueze pe școlarii din cele 2 clase din urmă și pe adulți glasurile.

Anii de serviciu din alte locuri nuse vor socoti la cvinevenale.

Alesul e obligat a și ocupa postul îndată după ridicarea la valoare a alegerii.

Petițiile concursuale, ajustate în regulă, se adresează comitetului parohial din Răchita, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz, Temes-megye) și în lăuntrul termenului concursual, sunt poftiți a se prezenta într'o duminică sau într'o sărbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Concurenții, cari sânt de mai mulți ani în funcție, au să producă și atestat de serviciu dela protopopul concernent și declarație în scris că, cu începere de când pretind cvinevenale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, pprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala gr. or. română din **Bunțești** protopopiatul Vascului, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 400 cor. 2. În naturale 404 cor 32 fil. și anume: a) 8 cubule de bucate: grâu și cucuruz, b) 8 stângeni de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, c) dela tot numărul de casă câte una porție de fân un fuior și una iție de fasole, d) usufructul alor 4 holde cadastrale de pământ și e) stolele cantonale dela 115 numere de case.

Pentru întregirea salariului la 1000 coroane s'a înaintat rugare la Înalțul guvern. Cei zeloși pentru a înființa și conduce cor vocal, vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați a-și înainta recursul în termen legal adresat comitetului parohial din Bunțești pe calea Mult Onoratului oficiu protopopesc al Vășcolui și până la termen a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare la s. biserică pentru a-și dovedi desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial din Bunțești ținută la 18/31 iuliu 1910.

Pentru comitet:

Terențiu Pap
par. preș. com.

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc — cantonal din **Giula-germână**, devenit vacant prin pensionarea fostului învățător, prin aceasta se publică con-

curs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental în bani gata 1200 cor. plătit înainte în rate lunare și cvinevenalele prescrite în lege, după anii de serviciu prestați în aceasta comună.

2. Locuință cu două odăi, culină, cămara și șopru de lemne în edificiul școlii până când comuna bisericească se va îngriji de altă locuință.

3. Pentru pământ de legume: 20 cor. în bani gata.

4. Pentru participarea la conferințele și adunarea generală a Reuniunii învățătoresți: 24 cor. pe an.

5. Pentru participarea la înmormântări de clasa I=4 cor.; de cl. II=3 cor.; de cl. III= 2 cor.; iar la prunci dela 7 ani în jos. 1 cor. și pentru hora mortului unde se va pofti=1 cor. La înmormântarea pruncilor din părinți sârmani, se deobligă învățătorul a da un școlar la cruce și în cazul când învățătorul nu ar fi poftit a participa la înmormântare.

6. Dela recurenți se recere să producă:

- estras de botez;
- diplomă învățătorescă cu calculul distins;
- testimoniu despre absolvarea clase a IV-a gimnazială, reală sau civilă, cu calculul distins;
- atestat despre conduita sa de până aci;
- atestat, că poate instrui și conduce cor vocal pe patru voci după note, pentru care conducere a corului vocal deja ezistent în chip de remunerațiune se va împărtași cu a patra parte din venitul curat dela concertele și petrecerile de se vor ține.

Învățătorul ales, pentru salarul espus mai sus, și fără a putea reflecta la alte remunerațiuni e îndatorat a împlini sarcina cantorală în sfânta biserică și a se prezenta în biserică cu elevii nu numai în dumineci și serbători, ci și în zilele de rând, dimineața la utrenie.

Recursele ajustate cu documentele originale, adresate comitetului parohial din Giula-germână, sunt a se înainta în termenul concursual la oficiul protopopesc ort. rom. al Chișineului în Nadab (com Arad), având recurenții a se prezenta în cutare duminică sau sărbătoare în sf. biserică din Giula-germână pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial din Giula-germână, ținută la 2/15 august 1910.

Pavel Anuleu
președinte.

În conțelegere cu: *Demetriu Muscanu* adm ppsc.

—□—

2—3

În temeiul autorizării primite dela Venerabilul Consistor din Arad sub 16/29 iulie 1910 Nr. 4074/910 prin aceasta escriu din oficiu concurs pentru îndeplinirea capelăniei temporale sistemizată pe lângă parohul Alexandru Crăciunescu din **Sat-Chinez** (Knéz) pprezbiteratul Timișorului, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.“

Beneficiul se compune din folosirea unei jumătăți din sesiunea parohială ce de prezent o beneficiază parohul, din jumătatea venitelor ștolare și din jumătatea birului parohial legal. Alesul va suportă sarcinile publice după beneficiul său parohial și va avea să provadă fără altă remunerație catihizațiunea la ambele școale confesionale din loc.

Parohia fiind de clasa primă dela recurenți se cere cvalificațiunea prescristă prin §-30 al Regulamentului pentru parohii. Recursele ajustate cu documentele originale despre cvalificația recerută sunt a se trimite subscrisului oficiu pprezbiteral. Concurenții vor avea să se prezente cu observarea §-33 din sus-

atinsul Regulament în s. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Timișoara, 20 iulie (2 august) 1910.

Oficiul pprezbiteral gr. or. rom. al Timișorii.

Dr. Traian Putici protoprezbiter.

—□—

3—3

Pe baza incuviințării Ven. Consistor Nrii 4053, 3845 și 3846 din 1910, să escrie concurs pentru îndeplinirea parohiilor din: **Căcărâu de clasa I-a din Mustești de clasa III-a din Chisindia de clasa II-a cu admiterea recurenților și de clasa III-a și din Susani-Nădăbești de clasa III-a**, cu termen de **30 de zile**, dela prima publicare pe lângă următoarele venite și condițiuni:

1., În **Căcărâu**: 1. Un pătrar de sesie pământ extravilan parohial; 2. Un intravilan gol; 3. Stolele legale; 4. Birul legal; 5. Întregirea legală dela stat 1566 cor. 24 fil.

2. În **Mustești**: 1. Casa cu intravilan parohial; 2. O sesie parohială, parte arător, parte fânaț; 3. Birul legal; 4. Stolele legale; 5. Întregirea legală dela stat.

3. În **Chisindia**: 1. Una sesie parohială de deal parte arător, parte pășune; 2. Una grădină intravilană; 3. Birul legal; 4. Stolele legale; 5. Întregirea legală dela stat. În lipsa recurenților de clasa II-a se vor admite și recurenți de clasa III-a.

În **Susani**: (parohie matră) 1. Casa parohială cu supraedificate economice și intravilan; 2. 16 jugh. pământ extravilan parohial cu drept de păsunat; 3. Birul legal; 4. Stolele legale; 5. Întregirea legală dela stat. Din filia **Nădăbești**: 1. Uzufuctul unui intravilan gol; 2. Birul legal și 3 stolele legale.

Dela recurenți să recere să aibă cvalificațiunea prescrisă pentru parohia respectivă, la care va competi.

Alesul la oricare din aceste parohii va avea să supoarte dările publice după sesiași intravilanul beneficiind, observându-să totdeauna, că aleșii vor fi obligați a provedea catehizarea în școalele confesionale ort. din loc fără alta remunerație dela parohie ori dieceză. Doritorii îndreptății de a ocupa vreuna din aceste parohii să avizează, ca petițiile lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial respectiv, să le înainteze P. O. oficiu pprezbiteral în Buteni (Butyin), având dâșii cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sânta biserică cutare, spre a-și arăta desteritatea oratorică și rituală.

Comitetele parohiale concernente.

Cu consensul și în conțelegere cu: *Iuliu Bodea* adm. ppresbit.

—□—

3—3 gr.

Pentru întregirea postului de învățator dela școala confesională gr. or. rom. din **Secaș** tractul Belințului, să publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 800 cor. 2. Pentru conferință 20 cor. 3. Pentru scripturistică 10 cor. 4. De fiecare înmormântare 40 event. 80 fileri. 5. Locuință în natură cu grădină de legumi.

Întregirea salariului la 1000 cor., precum și evinvenalele, se vor cere dela stat.

Petițiile concursuale, ajustate conform Regulamentelor în vigoare, să vor adresă comitetului parohial pe calea oficiului protoprezbiteral gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megye.) în terminul concursual; iar reflectanții, tot în lăuntru acestui termen, sunt poftiți a să prezentă, într'o Duminică sau într'o sârbătoare, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Alesul învățator va prestă și serviciile cantorale în și afară de biserică fără altă remunerație.

Preferiți vor fi dintre reflectanții cei destoinici a conduce corul și a instrua în cântările bisericesti și în tipic tinerimea ieșită din școală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din comuna **Jadani** (Zsadány) pprezbiteratul Timișorii cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și școala”, se publică concurs din nou.

Emolumentele anuale: a) în bani gata 1000 coroane; b) pentru conferință 20 coroane; c) dela înmormantări unde va fi poftit 1 cor; d) cortel din 3 chilio, o cuină cămară și grajd pentru vite și grădină de 800□. Mai beneficiază alesul 100 coroane dela comuna politică pentru conducerea școalei de repetiție economică cu adulții. Cei apți în conducerna corului vor fi preferiți. Alesul pentru conducerea corului beneficiază dela sf. biserică 1 jugher de pământ în preț de 70 coroane liber de dare.

Recurenții vor avea să-și înainteze petițiunile adresate comitetului parohial la Prea On. oficiu ppresbiteral în Temesvár (Gyárváros) ajustate cu documentele despre cvalificațiunea prescrisă. Reflectanții vor avea să se prezente, însă nu în ziua alegerii în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Jadani din ședința comitetului parohial, ținută la 27 iulie (9 august) 1910.

Comitetul parohial

Cu consenzul ppresb.: *Dr. Tr. Putici* inspector de școale.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Tilecuș**, protopresbiteratul „Peșteșului” prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumente: 1 Salar fundamental 600 cor. 2. Pentru întregirea la sumă de 1000 cor. s'a înaintat rugare la Înaltul guvern. 3. Stolele cantorale dela funcțiunile obveniende și anume dela mort mare 1 cor. dela mort mic 40 fil. dela feștanie 20 fil. dela maslu 1 cor. cununiei 1 cor.

Doritorii de-a ocupa acest post sunt avizați să-și înainteze, documentele adresate comitetului parohial din Tilecuș, subscrisului protopresbiter, în termin concursual, dâșii, cu știrea mea să se prezenteze în vre-o duminică sau sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Vasilie Chirila m. p., *Crăciun Ardelean* m. p.,
preot președinte. notar.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu*, protopresbiter, inspector șc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc-cantoral dela școala confesională gr. or. rom. din **Slatina-muresană** prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala” pe lângă următorul salar:

1. Bani gata 602 cor. 2. Spese de conferințe 20 cor. 3. Famulație 12 cor. 4. Scripturistică 10 cor. 5. Lemne pentru încălzirea salei de învățământ și a locuinței învățătoresți după trebuință. 6. Uzufuctul intravilanului școlar. 7. Locuință în natură constatătoare din 2 chilio, cuină și cămară, precum și supraedificate. 8. Dela înmormantări, unde va fi poftit, fără liturgie 1 cor., cu liturgie 2 cor. 9. Dela parastas 50 fil.

Întregirea salariului învățătoresc la 1000 cor. precum și evinvenalele se vor cere dela stat, după

îndeplinirea postului învățătoresc. Alesul e îndatorat a providea cantoratul în și afară de biserică, precum și a instrui școlarii în cântările și ceremoniile bisericești.

Recursele ajustate conform Regulamentului și ordinile în vigoare să se susțină oficiului presbiterial gr. or. rom. din Mariaradna, iar concurenții să se prezinte în vre-o duminică ori sărbătoare în biserică din Slatina pentru a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului par. gr. or. rom. din Slatina-mureșană, ținută la 18/31 Iulie 1910.

Damaschin Medre
preot președinte.

Pavel Maximian
notar.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător dela școala elementară conf. gr. or. română din comun **Kisszentmiklos S.-Nicolaul mic**, protopresb. Lippa-Lipova, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. 2. Cvinvenalele prescise de lege conform serviciului prestat de respectivul ales. 3. Cvarțir corespunzător legii împreunat cu o grădină intravilană și una extravilană în natură. 4. Pentru participare la conferințele înv. în total 20 cor. 5. Pentru scripturistică 10 cor. 6. Dela înmormântări dela 7 ani în sus 2 cor. sub 7 ani 1 cor. iar dusul mortului în biserică, precum și dela un stâlp de evanghelie 3 cor. De curățirea salei de învățământ se va înprji comuna bisericească.

Alesul, va avea a providea afară de școala cotidiană și instrucția elevilor dela școala de repetiție precum și cantoratul și a cânta cu elevii la strană, fără altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poțitiți ca recursele lor ajustate conform Regul. în vigoare și declarația, că posed în deajuns limba maghiară de a propune conform Art. de lege XXVII 1907, adresate comitetului par. din Kisszentmiklós, să le subștearnă Prea Onor. Of. protopresb. în Lippa (Lipova.) având totodată a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Se observă, că aceia cari vor fi capace, a instrui corul existent vor fi preferiți.

Kisszentmiklós (Sân-Nicolaul mic.) la 4/17 Iulie 1910.

Petru Marșeu
preș. com. par

Ioan Neamți
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Ioan Cimponeri* adm. ppopesc.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

În urma încuviințării Ven. Consist. aradan sub Nr. 4199/1910 se publică concurs de licitațiune minuendă pentru repararea și renovarea sfintei biserici gr. ort. rom. din **Egres**, (igriș) Cottul Torontal protopresbiteratul Banat-Comloș — pe 29 august (11 septembrie) a. c. la 2 oare după amiază. în localitatea școalei a II de băieți.

1. Prețul de exclamare conform preliminarului de spese este 1848 coroane.

2. Reflectanții au să depună ca vadiu 10% din prețul exclamării în bani gata ori în hartii de valoare acceptabile.

3. Planul și specificarea de spese se pot vedea la oficiul parohial ort. rom. din Egres (Igris).

4. Licitanții nu pot pretinde diurnă ori spese de călătorie pentru participarea la licitațiune.

5. Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrul în întreprindere aceluia măestru, în care va avea mai multă încredere.

Igris (Egres) cottul Torontal din ședința comitetului parohial ort. rom. ținută la 8/21 august 1910.

Simeon Micșa
preș. com. par.

—□—

1—2

Venerabilul Consistor diecezan prin rezoluțiunea sa de sub Nr. 4193 cu datul 21 Iuliu (3 august) a. c. a încuviințat repararea și îngrădirea stei. biserici române din **Giula-Vârșand** (Gyula-Varsánd) protopopiatul Chișineu (ctul Arad), deci comitetul parohial publică licitațiune minuendă pe Joi în **26 august** (8 septembrie) 1910 la oarele 10 a. m. în localitatea școalei I.

1. Prețul de exclamare e: 2490 cor.

2. Reflectanții au să depună ca vadiu 10 % din prețul exclamării în bani gata ori în hartii de valoare acceptabile.

3. Planul și specificarea de spese se pot vedea la oficiul parohial ort. român din Giula-Vârșand.

4. Licitanții nu pot pretinde diurne ori spese de călătorie pentru participare la licitațiune.

5. Comuna bisericească — și rezervă dreptul de a încheia contract de întreprindere cu ori care dintre licitanți fără privire la rezultatul licitațiunei.

Giula-Vârșand (Gyula-Varsánd) din ședința comitetului parohial ort. român ținută la 31 Iuliu (13 august) 1910.

Vicentiu Pantos
paroh, preș. com. par.

Teodor Lucaci
not. com. paroh.

—□—

2—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor de sub Nr. 3442 din 21 Iulie (3 august) a. c. se publică licitațiune minuendă, pentru renovarea și repararea necesară la s. biserică din comuna **Rachita**, protopresbiteratul Belintului, cu prețul de exclamare de: 3929 coroane 30 fileri, pe ziua de **12/25 august 1910** la 11^{1/2} oare a. m. în localitatea școalei din loc.

Licitanții au să depună ca vadiu 10% din prețul de exclamare, în bani gata ori hartii de valoare acceptabile.

Planul, preliminarul de spese și condițiile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrarea spre executare aceluia dintre licitanți, în care va avea mai multă încredere.

Licitanții nu-și pot forma drept de diurne și spese de călătorie.

Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabil îndată după subscriere, pentru comuna bisericească numai după aprobarea lui prin Venerabilul Consistor.

Rachita, din ședința comitetului parohial, ținută la 1/14 august 1910.

Lazar Oprinu
inv. not. com par.

Alexandru Jucu
par. preș. com. par.

—□—

2—3